

Іноваційні управлінські підходи та філософія затишного міста України: гуманістичні орієнтири післявоєнної відбудови

Михайло Погарцев, магістр¹ (ORCID: 0009-0001-6262-3639)
Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ, Україна

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються інноваційні управлінські підходи та філософські орієнтири формування затишного міста України в умовах післявоєнної відбудови. Показано, що категорія “затишку” має не лише естетичний чи побутовий вимір, а й глибинний філософський сенс, пов’язаний із гідністю, свободою та людським масштабом у публічному просторі. Актуальність дослідження зумовлена потребою переосмислення радянського містобудівного спадку та інтеграції гуманістичних європейських орієнтирів. Метою є визначення концептуальних засад реалізації державної політики у сфері містобудування, що враховують інноваційні механізми (цифровізація, відкриті моделі управління) та концепцію затишного міста. Результати дослідження демонструють, що поєднання цих підходів забезпечує створення інклюзивного, комфортного й безпечного міського середовища. Практичне значення роботи полягає у пропозиції інтеграції концепції затишного міста як нормативного орієнтира в стратегії відновлення територій.

Ключові слова: містобудування; інноваційне управління; публічний простір; затишок; гідність; післявоєнна відбудова; європейські цінності.

1. ВСТУП

Післявоєнна відбудова України — це не лише технічне завдання відновлення інфраструктури, а передусім можливість для цивілізаційного переосмислення. Українці у ході Революції Гідності здійснили екзистенційний вибір: Європа як орієнтир розвитку, що означає прагнення до гідності та європейської якості життя. Саме тому відбудова міст повинна спиратися на гуманістичні принципи, де людина, її потреби та комфорт стають центром уваги.

Радянський спадок залишив міста безликими та уніфікованими, де простір розглядався як інструмент контролю, а не середовище для розвитку особистості. Нові умови вимагають формування міського простору, який є гідним людини, забезпечує інклюзивність, безпеку, естетику та відчуття затишку.

Отже, актуальність дослідження зумовлена потребою сформулювати нову філософію містобудування в Україні, яка інтегрує гуманістичні європейські орієнтири, відповідає екзистенційному вибору нації та стає фундаментом якісної післявоєнної відбудови.

2. МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є визначення інноваційних управлінських підходів та філософських орієнтирів для реалізації державної політики у сфері містобудування, що враховують гуманістичні європейські цінності та концепцію “затишного міста” в умовах післявоєнної відбудови України.

3. ФІЛОСОФІЯ ЗАТИШНОГО МІСТА ЯК ГУМАНІСТИЧНА ОСНОВА

Поняття “затишку” в публічному просторі виходить за межі побутового комфорту й постає як багатовимірною науковою категорією. Воно охоплює просторовий, психологічний, соціальний та культурний виміри. Просторовий вимір передбачає гармонійне співвідношення архітектури з людським масштабом та потребами повсякденності [1]. Психологічний вимір означає відчуття

безпеки й довіри, яке забезпечує міське середовище. Соціальний вимір виражається у здатності публічного простору бути інклюзивним і сприяти комунікації між різними групами населення [3]. Культурний вимір підкреслює, що міське середовище є своєрідним «текстом», який відображає цінності суспільства та рівень його гуманістичної зрілості [4].

У цьому контексті затишок можна розглядати як прояв гідності в міському просторі: він демонструє, що місто не лише функціонує, а й поважає людину та її потреби. Публічні простори, створені без урахування цієї категорії, стають відчуженими й позбавленими символічного значення. Натомість “затишне місто” відображає гуманістичну філософію, у якій естетика, доступність та інклюзивність виступають нормативними орієнтирами державної політики у сфері містобудування [5; 6].

4. ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТА ВИБІР ГІДНОСТІ

Революція Гідності закріпила екзистенційний вибір України на користь європейського розвитку. Цей вибір означає не лише політичний курс, а й прагнення до європейської якості життя, у центрі якої перебуває гідність людини. Публічний простір у цьому контексті стає маркером цивілізаційної належності: він має забезпечувати інклюзивність, безпеку, доступність та культурну виразність [3]. Як показує український урбаністичний досвід, публічний простір може бути як гідним, так і тим, що принижує гідність людини. Прикладом невідповідності може слугувати контраст між охайним та занедбаним фасадами будинків, як показано на зображенні нижче (Рис. 1). Така асиметрія є показовою для середовища, яке не формує відчуття затишку і не відображає європейські стандарти якості життя.

Європейська практика урбаністики підкреслює, що якість міського середовища визначається не лише функціональністю, а й здатністю створювати умови для людського масштабу, комунікації та соціальної згуртованості [1]. Як показують дослідження, публічний простір є своєрід-

Рис. 1. Контраст гідності фасадів як ілюстрація не гідного публічного простору

дним культурним текстом, що формує ідентичність міста і виступає простором символічного вираження спільних цінностей [4].

Для України інтеграція цих принципів означає відмову від радянської спадщини безликих і уніфікованих просторів. Натомість відбудова має бути спрямована на створення середовища, яке відповідає гуманістичним ідеалам та закріплює європейський вибір суспільства. Це потребує поєднання філософського підходу — публічний простір як право людини на місто [5] — із сучасними управлінськими моделями, що розглядають його як об'єкт стратегічного розвитку державної політики [6].

5. ІННОВАЦІЙНІ УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ

Реалізація філософії “затишного міста” потребує сучасних управлінських інструментів, які дозволять поєднати гуманістичні орієнтири з інноваційними технологіями. Післявоєнна відбудова повинна відбуватися за принципом *build back better*, тобто не лише відновлювати інфраструктуру, а й формувати нове ставлення до публічного простору як простору гідності та європейської якості життя.

Одним із ключових напрямів є цифровізація містобудівних процесів, що забезпечує прозорість рішень і доступ громадян до інформації. Використання геоінформаційних систем, електронних сервісів та відкритих баз даних дозволяє посилити контроль за розвитком міських територій і підвищити рівень довіри до управлінських інституцій [6].

Важливим елементом є партисипативне управління, яке передбачає активне залучення громадян до планування міського простору. Такі практики забезпечують реалізацію «права на місто» [5], підсилюють соціальну згуртованість і дозволяють адаптувати просторові рішення до потреб різних груп населення.

Крім того, інноваційні управлінські підходи повинні враховувати філософський вимір простору. Як зазначає М. Кармона, якісний публічний простір формується там, де управлінські інструменти поєднуються з естетикою, інклюзивністю та культурним змістом [2]. У цьому сенсі

“затишок” стає не лише соціальною, а й управлінською категорією, що визначає критерії успішної відбудови.

Таким чином, модернізація державної політики у сфері містобудування потребує поєднання цифрових технологій, партисипативних механізмів та гуманістичної філософії. Лише інтеграція цих підходів дозволить перетворити публічні простори України на середовища, які відповідають європейським стандартам і водночас підтримують гідність людини [4].

6. ВИСНОВКИ

Післявоєнна відбудова України відкриває можливість сформувати нову філософію міського простору, де затишок розглядається як науково обґрунтована категорія, що поєднує сенсорний досвід, психологічний комфорт, соціальну взаємодію та просторову гармонію. Інноваційні управлінські механізми — цифровізація, публічно-приватне партнерство та прозорі моделі управління — у поєднанні з гуманістичними орієнтирами створюють передумови для якісної трансформації державної політики у сфері містобудування.

Відбудовані публічні простори мають бути гідними людини та відображати європейську якість життя, що відповідає екзистенційному вибору українців, зробленому під час Революції Гідності. Принцип *build back better* у цьому контексті означає не лише технічне відновлення інфраструктури “краще, ніж було”, а й переосмислення самого ставлення до публічного простору. Йдеться про формування середовища, яке не просто функціонує, а поважає людину, створює відчуття затишку та гідності, і таким чином стає критерієм справді європейської відбудови.

Список літератури

- [1] Гейл Й. *Міста для людей* / пер. з англ. О. Любарська. Київ : Основи, 2018. 304 с. ISBN 978-966-500-823-1.
- [2] Carmona M., Heath T., Oc T., Tiesdell S. *Public Places, Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*. 3rd ed. London : Routledge, 2021. 472 p.
- [3] Ковальський В. П., Абрамович В. С. Принципи якісної ревіталізації громадських просторів. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. 2021. № 2 (54). С. 54–59. DOI: 10.31649/2311-1429-2021-2-54-59.
- [4] Міхно Н. К. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору : дис. ... д-ра соціол. наук : 22.00.01. Харків, 2020. 423 с.
- [5] Радіонова Л. О. Публічний простір міста versus право на місто. *Вісник КНУБА*. 2023. Вип. 28. С. 305–309. DOI: 10.32347/2077-3455.2023.28.305-309.
- [6] Фесенко Г. Г. Естетика публічного простору міста в контексті філософії суб'єкта творчості. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. Вип. 10. С. 157–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2016_10_45.

ⁱ Робота виконана під керівництвом, д.н. з держ. упр., к.філол.н., Нестеряка Юрія Васильовича.